

Liturgie voor de dienst van zondagmorgen
31 oktober 2010 in de Dorpskerk te Heerjansdam

VOORBEREIDING

Aanvangslied:	Psalm 149:1 en 3
In Memoriam	
Stilgebed, bemoediging en groet	
Klein Gloria	Klein Gloria
Verootmoedigingsgebed	
Woord van vergeving	
Lied:	Gezang 440:1,2 en 3
Wetslezing: Rom.3:19-28, 6:1-4, 14	
Lied:	Evang. Lb. 189b:2,3 en 4
Gebed om verlichting met de Heilige Geest	
Kinderen naar de nevendienst	

DIENST VAN HET WOORD

Schriftlezing: Romeinen 1:16-17	
Lied:	Gezang 402:1,3,4 en 5
Preek	
Lied:	Evang. Lb. 244a:1 en 2

DIENST VAN DE GEBEDEN EN GAVEN

Dankgebed, voorbeden, stil gebed, onze Vader	
Inzameling van de gaven	
Slotlied	Gezang 304:1,2 en 3
Zegen, gezongen amen	Gezang 456:3

Wetslezing: Rom.3:19-28, 6:1-4, 14

Romeinen 3:19-28

19. Wij weten dat de wet in alles wat hij zegt alleen tot degenen spreekt die aan de wet zijn onderworpen. Maar uiteindelijk wordt ieder mens het zwijgen opgelegd en staat de hele wereld schuldig voor God.
20. Daarom is voor hem geen sterveling onschuldig omdat hij de wet naleeft, want juist de wet leert ons de zonde kennen.
21. Gods gerechtigheid, waarvan de Wet en de Profeten al getuigen, wordt nu ook buiten de wet zichtbaar:
22. God schenkt vrijspraak aan allen die in Jezus Christus geloven. En er is geen onderscheid.
23. Iedereen heeft gezondigd en ontbeert de nabijheid van God;
24. en iedereen wordt uit genade, die niets kost, door God als een rechtvaardige aangenomen omdat hij ons door Christus Jezus heeft verlost.
25. Hij is door God aangewezen om door zijn dood het middel tot verzoening te zijn voor wie gelooft. Hiermee bewijst God dat hij rechtvaardig is, want in zijn verdraagzaamheid gaat hij voorbij aan de zonden die in het verleden zijn begaan.
26. Hij wil ons nu, in deze tijd, zijn gerechtigheid bewijzen: hij laat ons zien dat hij rechtvaardig is door iedereen vrij te spreken die in Jezus gelooft.
27. Kunnen wij ons dan nog ergens op laten voorstaan? Dat is uitgesloten. En door welke wet komt dat? Door de wet die eist dat u hem naleeft? Nee, door de wet die eist dat u gelooft.
28. Stellen wij door het geloof de wet buiten werking? Integendeel, wij bevestigen de wet juist.

Romeinen 6:1-4,14

1. Betekent dit nu dat we moeten blijven zondigen om de genade te laten toenemen?
2. Dat in geen geval. Hoe zouden wij, die dood zijn voor de zonde, nog in zonde kunnen leven?
3. Weet u niet dat wij die gedoopt zijn in Christus Jezus, zijn gedoopt in zijn dood?
4. We zijn door de doop in zijn dood met hem begraven om, zoals Christus door de macht van de Vader uit de dood is opgewekt, een nieuw leven te leiden.
14. De zonde mag niet langer over u heersen, want u staat niet onder de wet, maar leeft onder de genade.

Schriftlezing: Romeinen 1:16-17

16. Voor dit evangelie schaam ik mij niet, want het is Gods reddende kracht voor allen die geloven, voor Joden in de eerste plaats, maar ook voor andere volken.
17. In het evangelie openbaart zich dat God enkel en alleen *wie gelooft* als rechtvaardige aanneemt, zoals ook geschreven staat: *'De rechtvaardige zal leven door geloof.'*

In het evangelie openbaart zich dat God enkel en alleen *wie gelooft* als rechtvaardige aanneemt, zoals ook geschreven staat: *'De rechtvaardige zal leven door geloof.'* - Romeinen 1:17

Gemeente van onze Here Jezus Christus, 31 oktober, het is vandaag Hervormingsdag, een van de gedenkdagen die in onze kerkorde is opgenomen. Waar ging het destijds ook al weer om in de hervorming of zo u wilt in de Reformatie? Waarom is het zo belangrijk dat die Reformatie gekomen is?

U hebt misschien wel eens gehoord dat er in de tijd van de Middeleeuwen een bloeiende aflaatpraktijk was waarbij je aflaten bij de kerk kon kopen voor tijdelijke straffen. Het systeem was als volgt. Iedereen moest biechten bij een priester als hij zonden begaan had. De priester kan dan namens God de absolutie of kwijtscheiding verlenen. Je had dan na de biecht vergeving ontvangen van je zonden. Maar omdat de kerk de mensen wilde opvoeden om niet meer dezelfde zonden te doen legde de kerk straffen op ter verzoening van de zonden.

Er was een hele zondencatalogus ontwikkeld en voor elke zonde waren er wel bepaalde straffen die je moest uitboeten. Die straffen waren niet altijd even prettig. Nu kon je van die kerkelijke straffen ook af komen om een aflaat te kopen. De kerk had een geestelijke schatkist van alle verdiensten uit goede werken die de eeuwen door verzameld waren. En uit die geestelijke schatkist van de verdiensten door goede werken van andere mensen kon dan geput worden om de straffen kwijt te schelden.

Als jij nu zo'n aflaat kocht dan was je af van de straf die een priester je oplegde en de kerk had extra inkomsten. Niet alleen de St. Pieter te Rome is gebouwd van geld dat via aflaten binnenkwam, maar ook de Dom in Utrecht en de st. Jans kathedraal in 's Hertogenbos. Het mes sneed aan twee kanten. Jij was tegen betaling voor je aflaat verzoend en hoefde je straf niet te ondergaan en de kerk werd er ook beter van.

Maar het ging van kwaad tot erger. De aflaat werd niet alleen gebruikt voor de tijdelijke straffen in het hier en nu opgelegd door de priester. Maar ook voor de tijdelijke straffen in het hiernamaals. Want er waren eeuwige straffen en tijdelijke straffen in het hiernamaals.

Doodzonden waar geen vergeving voor was en gewone zonden of hoofdzonden die wel vergeven konden worden, maar die moesten worden uitgeboet in het vagevuur. De meeste christenen die stierven moesten eerst een poosje in het vagevuur blijven totdat hun zonden daar waren uitgeboet. En als je nu aflaten kocht dan kon je ook voor je overleden familieleden de periode in het vagevuur bekorten als je maar genoeg betaalde. Of je kon alvast aflaten kopen voor jezelf voor later.

Waar was nu die hele aflaatpraktijk op gebaseerd? Het ging o.a. terug op een tekst van Paulus uit 1 Kor. 3 waar staat dat het vuur wel zal laten blijken waarmee we ons levenshuis gebouwd hebben. Of dat met goud of zilver is geweest, met hout hooi of stro. Het meeste gaat in vlammen op maar wijzelf worden gered als door een vuur heen. In de katholieke traditie heeft men dit verstaan als een uitboeten van wat niet verzoend is na je dood, om dan alsnog na een bepaalde tijd toegelaten te worden tot de hemel.

Door aflaten en gebedsintenties van nabestaanden kon dan de pijn worden verzacht of de tijd in het vagevuur worden ingekort. Waar had men dat nu weer vandaan. U moet voor de aardigheid als u een bijbel hebt met de apocriefe boeken, 2 Makkabeeën 12 maar eens lezen. Daar gaat het over Joodse soldaten die om het leven zijn gekomen en die gezondigd hadden. De oorzaak van hun dood was dat ze afgodsbeeldjes bij zich hadden. Maar nu was er ene Judas die voor deze soldaten een inzameling hield. Tweeduizend zilveren drachmen stuurde hij naar Jeruzalem om verzoening te laten doen over de zonden van de omgekomen soldaten.

En dan staat er: *Deze goede en nobele daad verrichtte Judas met het oog op de opstanding; 44 als hij niet verwacht had dat de gesneuvelden uit de dood zouden opstaan, zou het immers zinloos en dwaas zijn geweest om voor hen te bidden. (het gebed voor de overledenen dus) 45 In het besef dat voor wie als vroom mens sterft een prachtige beloning in het verschiet ligt – inderdaad een heilige en godvruchtige gedachte –, bracht hij ten behoeve van de doden dit zoenoffer, opdat ze van hun zonde zouden worden vrijgesproken.*

Ziet u wat er in dit gedeelte gebeurt? Er staat dat je kunt bidden voor overledenen en dat het een godvruchtige daad is een zoenoffer te brengen voor de schuld van overledenen. Dat ze daardoor van zonde vrij kunnen komen. U begrijpt nu misschien dat o.a. om die reden Luther de apocriefen buiten zijn bijbel gehouden heeft en dat later de Statenvertalers ze apart achter in de bijbel hebben gezet. Daar komen dus die gedachten van bidden voor overledenen of middels een aflaat nog iets doen voor het heil van overledenen vandaan. Uit 2 Makkabeeën.

Maar de hele praktijk zoals die zich had ontwikkeld is Luther een doorn in het oog geweest. Hij merkte dat als mensen bij hem in de biechtstoel kwamen en een aflaat bij zich hadden. Dit hele systeem klopte niet. En zo schreef hij zijn 95 stellingen over de aflaat om te debatteren met medetheologen over die verkeerd gegroeide praktijk. In enkele van zijn stelling zegt Luther: *Onwijs en kwalijk handelen die priesters, die stervenden binden aan kerkrechtelijke boetedoeningen tot in het louteringsvuur. Dat vergiftig onkruid over kerkrechtelijke straf, die veranderd kan worden in straf van het louteringsvuur, schijnt vrij zeker uitgezaaid te zijn, terwijl de bisschoppen slapen.* (stelling 9 en 10)

Met andere woorden: de kerk heeft helemaal geen zeggenschap over wat er na de dood met iemand gebeurt. Dat is aan God en niemand anders. De kerk kan alleen maar straffen kwijtschelden die door de kerk zijn opgelegd, maar de kerk moet afblijven van straffen die God kan opleggen in het hiernamaals.

Maar ook in een andere stelling zegt Luther: *Iedere willekeurige christen, die waarlijk berouw toont, heeft volledige kwijtschelding van straf en schuld; die komt hem ook zonder aflaatbrieven toe.* (stelling 35). Dus een oprecht berouw is op zich al voldoende om volledige kwijtschelding van straf en schuld te ontvangen. Waar Luther aanvankelijk de praktijk van de aflaten wilde hervormen met zijn stellingen heeft hij er later, toen de breuk met Rome definitief was, heel duidelijk ook afscheid van genomen.

Maar allang voor 31 oktober 1517 had Luther ontdekt dat het anders zat dan hij tot dan toe had geloofd. Al vijf jaar eerder had hij ontdekt dat je als mens niet volmaakt aan de eis van Gods wet kunt voldoen. Wij kunnen het zelf allemaal bij God niet regelen met een heel systeem van biecht en boetedoening en goede werken. Hoe belangrijk die dingen ook zijn.

Luther tobde erover: hoe wordt ik nou gerechtvaardigd voor God? Later zou Luther schrijven: *'Ik kon echter die rechtvaardige God, Die zondaren straft, niet liefhebben! Ik haatte Hem zelfs! Ik morde Hem tegen! Onophoudelijk hield dit mij dag en nacht bezig! Wat een kwelling! Steeds maar weer bleef Luther bij de rechtvaardige eis van God haken. De gerechtigheid van God die hij zou moeten ontvangen, maar die hij niet had. Ik ellendig mens, wie zal mij redden, wat moet hij dat vaak met Paulus gedacht hebben.*

Maar eindelijk kwam hij erachter dat hij niet door goede werken, door eigen gerechtigheid, maar door genade gered moest worden. Waar deed hij die blijde ontdekking? In de Romeinen en Galatenbrief. Luther zei later: *'Het was voor mij alsof er een deur openging naar het paradijs!'*

Hoe word ik rechtvaardig voor God? Door Gods ontfermende genade in Christus. Niet uit enigerlei verdienste van de kant van de mens, niet uit de werken van de wet, maar *uit genade alleen.* Of zoals Paulus het uitlegt: God schenkt vrij spraak aan allen *die in Jezus Christus geloven.* En daarbij wordt er geen onderscheid tussen mensen gemaakt. Want iedereen heeft gezondigd en iedereen ontbeert de nabijheid van God.

Maar iedereen die in Jezus Christus gelooft wordt uit genade, die niets kost, door God als een rechtvaardige aangenomen. Dus waar ligt het scharnierpunt van onze vrijspraak van schuld bij God? Bij het geloof in Christus Jezus! We kunnen niets aan God betalen dat ons van onze zonden zou kunnen verlossen. Er is er maar Een die dat kan: Jezus Christus.

Kent u ze nog de vijf Sola's van de Reformatie? Ik noem ze in willekeurige volgorde. Sola Gratia, alleen door genade. Solus Christus, alleen door Christus. Sola fide, alleen door het geloof. Sola Scriptura, alleen de heilige Schrift. En Soli Deo Gloria. Aan God alleen de eer. Ik zal ze kort uitleggen:

Sola gratia, je wordt gered uit genade alleen. Het is genade die je wordt geschonken, gratis, gratia, voor niks. Vanwege Gods liefde in Christus voor ons. Je hoeft er niets voor te doen en kunt er zelfs niets voor doen om die genade te ontvangen. God schenkt het aan u, jou en mij uit zijn vrije verkiezende liefde alleen. Maar kunnen we iets aan die genade toevoegen?

Nee, want het is ook *alleen* door Christus, Solus Christus. Je kunt niets aan Christus toevoegen. Geen enkel ander offer van onze kant is in staat om nog iets aan het offer van Christus *bij te dragen* om ons met God te verzoenen. *Alleen en alleen* door Christus worden we met God verzoend.

En ook, dat is het derde: *alleen* door het geloof worden we zalig, Sola Fide. Het geloof in Jezus Christus, dus niet daarnaast ook nog eens *door de kerk* of *door de sacramenten*. Niet geloof, kerk en sacramenten, die drie samen, maken je zalig. Nee, *alleen* het geloof. Waarom benadrukt Luther dit zo?

Omdat de vroegere stelling was dat er buiten de kerk geen heil was, buiten de kerk van Rome wel te verstaan. Dus mensen die geen lid waren van de kerk van Rome konden niet zalig worden. Dat bestreed Luther. De kerk is wel heel belangrijk, wel een plek waar je het geloof vindt. Maar het lidmaatschap van een kerk maakt je nog niet zalig. Alleen *het geloof* maakt je zalig. En hetzelfde geldt volgens Luther voor de *sacramenten*.

Die versterken wel je geloof, maar de kerk heeft niet de macht om mensen buiten de hemel te houden als iemand de doop ontzegd wordt of niet meer aan het avondmaal mag deelnemen. De kerk kan dat wel opleggen maar ze heeft niet de macht om iemand uit de hemel te houden, wat de middeleeuwen vaak wel dachten.

Een priester of een kerk mag niet tussen God en mens in gaan staan. Als gelovige ga je niet via de kerk of de sacramenten of de heiligen of Maria tot Jezus. Als gelovige heb je door je geloof direct toegang tot God de Vader en tot Jezus. En al die andere middelen, de kerk en sacramenten zijn als hulpmiddel wel belangrijk, maar alleen door geloof wordt je als mens zalig.

En geldt hetzelfde niet voor de Schrift? Dat is het vierde Sola: Sola Scriptura. Alleen de heilige Schrift. Geen menselijke theorie of theologie, geen traditie of kerkelijke uitspraak mag je gelijk stellen met de Bijbel. Alles moet zich aan het gezag van de Bijbel onderwerpen. De Bijbel heeft het absolute gezag over al deze dingen. En alles wat ermee in strijd is mag je als gelovige verwerpen.

En tot slot het vijfde sola. Alleen God komt te ware eer toe! Soli Deo Gloria! Alles wat *buiten God* vereerd wordt en afleid van de ware verering van God zelf, is in de grond van de zaak afgoderij. Waarmee ook later de Reformatie brak met de praktijk van heiligenverering en de verering van Maria. Geen mens, zelfs Maria niet mag inschuiven als middelares tussen God de Vader en de mens, of medemiddelares tussen de mens en Jezus Christus. God alleen komt de ware eer en aanbidding toe. Soli Deo Gloria, God in de hoog alleen zij de eer en dank voor zijn genade!

Gelukkig zijn we als katholieken en protestanten in deze tijd elkaar dicht genaderd. Met name ook op het punt van de rechtvaardiging door het geloof alleen, dat Luther zo hoog zat. Wij mogen God danken voor de Reformatie. Maar ook in deze tijd moeten we niet in slaap vallen. Maar wakker en waakzaam zijn. Want alleen door het geloof, alleen door Christus, alleen door genade worden we behouden. Niet uit onszelf. Amen.